

Rabobank

Een maatschappelijke kansen- agenda voor de regio Venlo

Uitdagingen voor een ambitieuze regio

Rabobank

Maatschappelijke kansenagenda regio Venlo

Een bevolking die gelukkig is

In deze brochure laat Rabobank Venlo e.o. zien hoe de regio Venlo er maatschappelijk gezien voorstaat en wat verbeterpunten zijn in het leefklimaat. Het verbeteren van het leefklimaat is er vooral op gericht om de inwoners van de regio gelukkiger te maken. De bevolking van Venlo is al best gelukkig en dat geldt in de kleinere kernen waarschijnlijk nog wat meer dan in de stad Venlo-Blerick. Bovendien is de afgelopen jaren het aantal inwoners dat zich gelukkig voelt fors gegroeid. De reden daarvan is niet precies bekend. Bepaalde zaken die het geluk beïnvloeden, zoals het opleidingsniveau en het inkomen, zijn de afgelopen jaren gestegen en mensen voelen zich hier minder vaak eenzaam dan gemiddeld in Nederland. Maar er zijn ook andere, minder positieve zaken zoals de door de bevolking minder positief ervaren gezondheid, het grote aantal laaggeletterden en de verhoudingsgewijs grote groep mensen dat leeft onder de armoedegrens. Verder is veiligheid een aandachtspunt.

Positieve waardering van het leefklimaat

De kwaliteit van leven wordt voor een groot deel bepaald door het leefklimaat. Daarbij gaat het om onder meer de woonkwaliteit, de aanwezigheid van voorzieningen, de bereikbaarheid, de aanwezigheid van natuur, milieuover-

last en de beschikbaarheid van werk. Uit een enquête onder de regionale bevolking blijkt dat mensen over het geheel genomen behoorlijk tevreden over het leefklimaat zijn. Het meest tevreden is men over de eigen woonsituatie, de bereikbaarheid met de auto, de aanwezige zorgvoorzieningen en natuur en groen. Naar verhouding wat minder tevreden is men over de (verkeers-)veiligheid. Onder ouderen zien we een wat grotere groep die minder tevreden is over de ouderenvoorzieningen. En van de mensen die actief zijn op de arbeidsmarkt is een deel niet tevredenheid over de beschikbaarheid van werk.

Veiligheid meest genoemde verbeterpunt

De bevolking is over het algemeen gelukkig en men is tevreden over allerlei aspecten van het leefklimaat. Toch zijn er ook verbeterpunten in het leefklimaat aan te wijzen. Met stip op 1 staat de (verkeers-)veiligheid. Dit punt speelt in Venlo-Blerick in sterkere mate dan in de kleinere kernen. Maar ook in de kernen wijzen inwoners (verkeers-)veiligheid aan als een belangrijk verbeterpunt. Bij veiligheid gaat het om de feitelijke criminaliteit, maar zeker ook om het gevoel van veiligheid. En dat gevoel van veiligheid wordt het sterkst ervaren in de eigen woonomgeving, de buurt, het dorp. Naast betere handhaving is aandacht voor preventie minstens zo belangrijk. Dit betekent werken aan gedrags-

INHOUD

Maatschappelijke kansenagenda regio Venlo	3
1. Inleiding	5
2. De sociale staat van regio Venlo	7
3. Wie zijn wij, 'regio Venlo'?	12
4. Het leefklimaat in de regio Venlo	15
5. Naar een maatschappelijke agenda	18
6. Van agenda naar actie	24

Rabobank

verandering van mensen (vanaf jonge leeftijd) en het aantrekkelijker maken van de openbare ruimte. Uiteindelijk gaat het er om bewoners sterker bij de eigen woonbuurt te betrekken door ze te motiveren en te helpen er deel te nemen aan activiteiten of zelf activiteiten op te zetten die de aantrekkelijkheid en leefbaarheid in de buurt vergroten.

Aandacht voor voldoende woningaanbod

Een ander verbeterpunt is het woningaanbod. Al is de bevolking tevreden over de eigen woonsituatie, er zijn wel knelpunten. Denk aan jongeren en studenten die steeds lastiger aan een woning komen. Aan ouderen die behoefte hebben aan een gecombineerd woon-zorgaanbod. En aan het beperkte woningaanbod in de kleinere kernen. Voldoende woningbouw is nodig, omdat het aantal huishoudens in de regio voorlopig blijft toenemen. Maar ook omdat een deel van de bestaande woningen vervangen of gemoderniseerd moet worden. Onder andere om ze duurzamer te maken door energiebesparende maatregelen.

Verminderen van de winkelleegstand

Vooraf bewoners van de kleinere kernen zien het winkel-aanbod als een belangrijk verbeterpunt. Daar zijn de afgelopen jaren dan ook veel winkeliers verdwenen. We moeten reëel zijn en vaststellen dat een groot deel van de leegstaande winkelpanden geen nieuw winkelbedrijf zal aantrekken. Het is dan ook zaak winkelgebieden aantrekkelijk te houden door ze compacter te maken en leegstaande winkels een andere bestemming te geven (wonen, zorg, horeca, cultuur). Dat vergt flinke investeringen, goede samenwerking tussen eigenaren van panden, gemeente-

lijke overheid en omwonenden en een flexibeler omgang met overheidsregels.

Op weg naar een nog gelukkiger regio Venlo

Hoewel we niet over een glazen bol beschikken, kunnen wij ons voorstellen dat wij over vijf jaar het leefklimaat in de regio Venlo opnieuw onder de loep nemen. Hopelijk constateren we dan dat de bevolking nog gelukkiger is geworden, mensen zich nog prettiger thuis voelen in hun woonbuurt en de kernen een levendig hart hebben, waardoor bewoners zich betrokken en verbonden voelen. Wij realiseren ons dat dit niet vanzelf zal gaan. Daarom investeren wij graag samen met u in de regio. Wij zullen ons in elk geval inzetten om u te inspireren en te ondersteunen bij activiteiten. Zo bouwen wij samen verder aan een bloeiende samenleving in de regio Venlo!

1. Inleiding

Deze maatschappelijke kansenagenda is het resultaat van een onderzoek naar het leefklimaat in de regio Venlo. Voor het onderzoek zijn we onder andere in gesprek gegaan met vertegenwoordigers uit de regionale bevolking: ouderen, jongeren/studenten, het verenigingsleven, jonge professionals, de cultuursector, het onderwijs, etc. Wij hebben al deze mensen heel bewust over de toekomst van de regio laten meediscussiëren. Een overzicht van alle gesprekspartners kunt u opvragen bij Rabobank Venlo e.o. Verder is voor dit onderzoek een enquête gehouden om te peilen wat er onder de bevolking leeft. Daaraan hebben ongeveer 1.900 mensen deelgenomen. Op die manier wilden we ervoor zorgen dat dit een maatschappelijke agenda werd die zoveel mogelijk door en voor de inwoners van de regio is opgesteld.

De agenda gaat over 'de regio Venlo', maar wat is die regio precies? Het gaat om het werkgebied van Rabobank Venlo e.o.: gemeente Venlo, gemeente Beesel en het dorp Baarlo. Maar we zien dit gebied natuurlijk wel als een onderdeel van een grotere regio: Noord-Limburg en de Duitse buurregio. Bij zoveel mogelijk onderwerpen nemen we het hele werkgebied onder de loep. Er zijn echter ook onderwerpen waarvoor alleen gegevens beschikbaar zijn voor het gebied dat de gemeente Venlo bestrijkt.

Wat treft u in deze brochure aan? In het volgende hoofdstuk wordt uitgebreid stilgestaan bij het welbevinden van de bevolking in de regio. Hoe gelukkig zijn de inwoners en welke zaken zijn daarop van invloed? In hoofdstuk 3 gaan we in op de vraag wie wij als regio Venlo zijn en hoe we dit gebied in zijn omgeving kunnen plaatsen. Hoofdstuk 4 gaat in op het leefklimaat in de regio en dan met name de beschikbaarheid en kwaliteit van allerlei voorzieningen. Voorzieningen als winkels, gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, vervoer, cultuur, enzovoorts zijn namelijk van belang om de bevolking de kans te geven hun leven goed vorm te geven en gelukkig te zijn. Vervolgens geven we in hoofdstuk 5 aan wat de komende jaren de meeste aandacht nodig heeft om het leefklimaat voor de bevolking te verbeteren. De brochure besluit in hoofdstuk 6 met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van het onderzoek.

Rabobank

2. De sociale staat van de regio Venlo

Geluk en welbevinden

Voor de economie zijn economische groei en voldoende werkgelegenheid belangrijke doelen. Voor de samenleving is dat het geluk of het welbevinden van de bevolking. Hoe gelukkig zijn inwoners van de regio Venlo? Van de Venlose bevolking is bekend dat het overgrote deel (87%) zichzelf gelukkig vindt.¹ Dat is een wat hoger aandeel van de bevolking dan in steden als Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen en Eindhoven (allen onder de 85%). De afgelopen vijftien jaar is het aandeel gelukkige inwoners van Venlo fors toegenomen, zelfs het sterkst van alle grotere gemeenten in Nederland.

Ook is bekend hoe tevreden de inwoners van Venlo zijn met het leven dat ze leiden. Het gemiddelde rapportcijfer dat ze hun leven geven is een 7,7.² Dat is vergelijkbaar met het rapportcijfer dat landelijk wordt gegeven en iets lager dan het cijfer dat inwoners in de rest van Noord-Limburg geven.

Dat de meeste mensen zichzelf gelukkig voelen, wil nog niet zeggen zij zich geen zorgen maken of een onbezorgd leven leiden. Ongeveer 6 op de 10 inwoners van Venlo maakt zich soms tot regelmatig zorgen over de toekomst.³ Is het niet vanwege onzekerheid over de financiële situatie (en het hebben van werk), dan wel vanwege zorgen over de eigen gezondheid. Dat zijn naar verhouding wat meer mensen dan in de rest van Noord-Limburg en in Nederland.

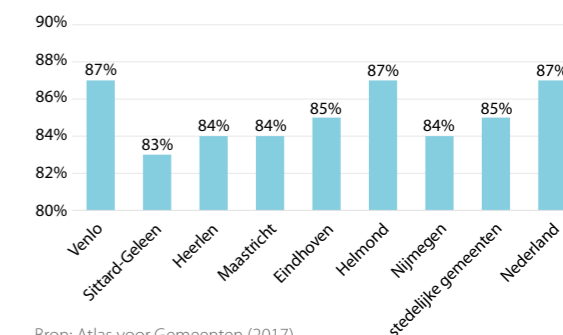
¹ Atlas voor Gemeenten (2017). Van inwoners van de gemeente Beesel en kern Baarlo zijn geen cijfers bekend.

² CBS (2016), WoonOnderzoek Nederland 2015.

³ CBS (2016), WoonOnderzoek Nederland 2015.

Fig. 1 : Geluk

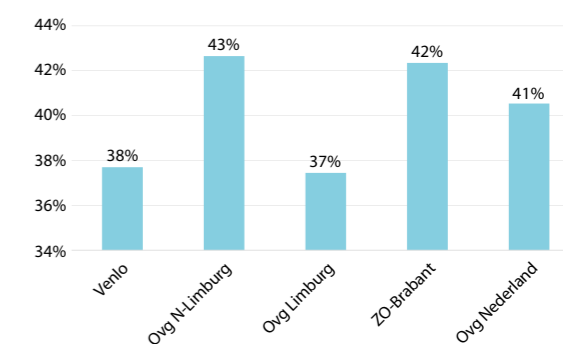
% volwassenen dat aangeeft gelukkig te zijn (2016)

Bron: Atlas voor Gemeenten (2017).

Fig. 2: Zorgen over de toekomst

% volwassenen dat zelden/nooit bezorgd is (2015)

Bron: CBS (2016), WoON 2015.

Rabobank

Belangrijke factoren die het geluk beïnvloeden

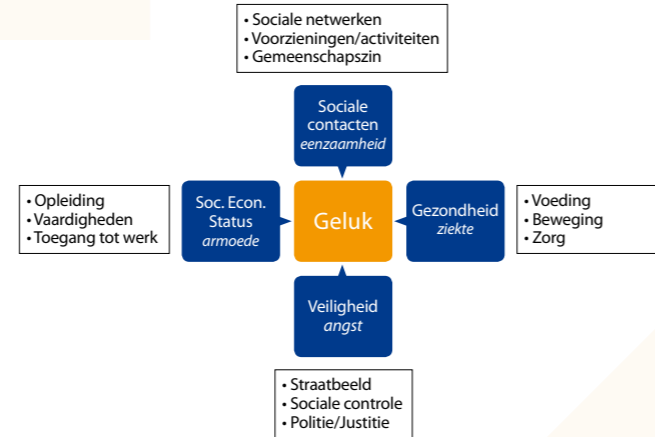
Wat is op het geluk of het welbevinden van mensen van invloed? Volgens de wetenschap zijn vier factoren in elk geval belangrijk: gezondheid, sociale contacten, veiligheid en sociaaleconomische status (zie figuur 3). We gaan na hoe de regionale bevolking er op deze punten voor staat.

Gezondheid

Hoe gezond is de bevolking van Venlo? 69% van de volwassenen in deze regio oordeelt positief over de eigen gezondheid, landelijk is dat 73%. De regionale bevolking heeft dus een wat minder positief oordeel over de eigen gezondheid. Dat kan deels komen door het feit dat volwassenen hier vaker te maken hebben een langdurige handicap of ziekte; 33% tegenover 29% van de Nederlanders.⁴

Ook leefstijl is van invloed op de gezondheid. Volwassenen in de regio Venlo roken minder, drinken meer en bewegen ongeveer evenveel als Nederlanders gemiddeld. Het aantal niet-sporters is in Venlo met 52% wat hoger dan landelijk (50%). Aandacht voor gezonde voeding en voldoende beweging kan een bijdrage leveren aan de leefkwaliteit van de bevolking.

Fig. 3: Belangrijke factoren die het geluk van mensen beïnvloeden

Sociale contacten

Bekend is dat 93% van de bevolking regelmatig contact heeft met familie en/of vrienden en kennissen. Dat is voor Nederlandse begrippen redelijk gemiddeld. 90% geeft aan tevreden te zijn met de sociale contacten.⁵ Desondanks voelt 38% van de volwassen bevolking zich eenzaam. In Blerick en in Venlo Noord en Centrum ligt het percentage zelfs boven de 40%.⁶ Al lijkt het een hoog percentage, onze

⁴ CBS (2016), WoonOnderzoek Nederland 2015.

⁵ CBS (2016), WoonOnderzoek Nederland 2015.

⁶ RIVM (2012), Gezondheidsmonitor Volwassenen 2012.

regio kijkt daarmee niet erg af van het landelijke beeld. Sterker, eenzaamheid komt in Nederland nog meer voor dan in onze regio. Niettemin voelt een groot aandeel van de bevolking zich eenzaam of zelfs ernstig eenzaam en is het een aandachtspunt. In het algemeen zorgen fysieke beperkingen (waardoor mensen minder mobiel zijn) en het ontbreken van een partner voor gevoelens van eenzaamheid.⁷ Ook gebrekkige sociale vaardigheden en een minder positief zelfbeeld kunnen eenzaamheid in de hand werken.

Veiligheid

Naast gezondheid en sociaal contact is veiligheid een primaire levensbehoefte. De huidige 'onrust' (oorlogen, terreurdreiging etc.) in de wereld maakt dat overduidelijk, maar ook in ons eigen land is veiligheid geen vanzelfsprekendheid. Veiligheid is een lastig te duiden begrip en moeilijk meetbaar. In brede zin betekent veiligheid: 'je veilig voelen, je thuis voelen'. In de eerste plaats is dat in je eigen woning en woonomgeving. Een eerste indicatie is het woongenot dat mensen ervaren. De woontevredenheid onder de regionale bevolking is hoog: bijna 89% bewoners is (zeer) tevreden over de huidige woning, wat hoger dan landelijk (86%).⁸ Iets minder gunstig is het beeld over de woonomgeving: 80% is daar (zeer) tevreden over, tegenover 82% landelijk en 89% van de bevolking in de rest van Noord-Limburg. Dit vertaalt zich ook in een wat lagere gehechtheid van de bevolking aan de woonbuurt en een wat minder sterk gevoel van zich thuis voelen in de buurt. Verder zijn Venlonaren vaker bang om in de buurt beroofd of lastiggevallen te worden. Ruim 23% van de Venlonaren heeft gevoelens van onveiligheid in de eigen buurt, tegenover 19% van de inwoners in andere grotere gemeenten.⁹

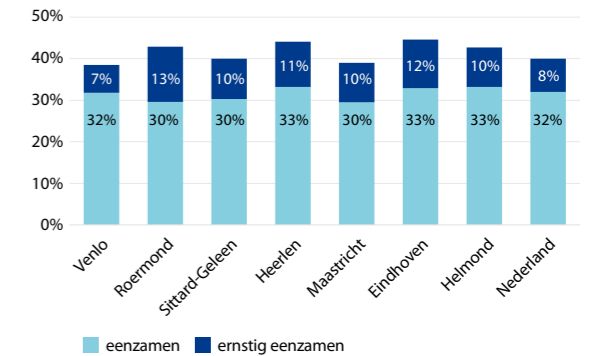
⁷ Gierveld-de Jong, J & T. van Tilburg (2007), Uitwerking en definitie van het begrip eenzaamheid. In: Zicht op eenzaamheid: achtergronden, oorzaken en aanpak.

⁸ CBS (2016), WoonOnderzoek Nederland 2015.

⁹ CBS, Ministerie van Veiligheid & Justitie (2017), Veiligheidsmonitor 2016.

Fig. 4: Eenzaamheid

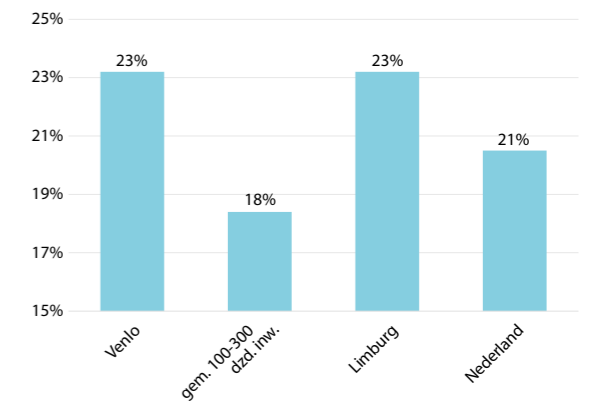
% volwassenen dat zich eenzaam voelt (2012)

Bron: CBS, GGD'en, RIVM (2012), Gezondheidsmonitoren.

Fig. 5: Gevoelens van onveiligheid

% bevolking dat zich onveilig voelt in de buurt (2016)

Bron: CBS/V&J (2017), Veiligheidsmonitor 2016.

In hoeverre komt dit beeld overeen met de 'objectieve' cijfers over veiligheid? Venlo wordt bijna traditioneel geassocieerd met drugsoverlast. De afgelopen jaren lijkt die overlast echter te zijn verminderd. Bijna een op de tien inwoners van Venlo ervaart overlast door drugshandel en -gebruik. Dat is wat lager dan de ervaren overlast in Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen, Roosendaal en Rotterdam. Maar het is fors hoger dan het gemiddelde van 5% in alle grotere gemeenten.¹⁰

Cijfers over het aantal geregistreerde misdrijven wekken de indruk dat Venlo veiliger is dan de meeste andere Limburgse steden en ook dan Eindhoven en Nijmegen. Het aantal misdrijven per 10.000 inwoners lag hier in 2015 op 62, tegenover 72 in Roermond, 71 in Sittard-Geleen en 84 in Eindhoven. Bovendien daalt het totaal aantal misdrijven in Venlo, net zoals in Nederland als geheel, al jaren fors. Die daling wordt deels veroorzaakt doordat er minder aangiften worden gedaan. Op basis van de cijfers lijkt Venlo echter geen uitzonderlijk onveilige, criminele stad te zijn. Feit blijft dat een aanzienlijk deel van de bevolking zich minder veilig voelt. Het is daarmee een aandachtspunt en komt verderop nog uitgebreid aan de orde.

Socialeconomische status

Het hebben van een slechte gezondheid, het wonen in een onveilige buurt en het leven in isolement gaat vaak samen met een lager inkomen of zelfs armoede. Veruit het grootste deel van de bevolking in deze regio heeft hiermee gelukkig niet te maken. Naar schatting kan dit bij een op de tien mensen wel het geval zijn. Dat is in elk geval het percentage van de inwoners dat onder de armoedegrens leeft.¹¹

Het is een wat hoger aandeel dan gemiddeld in Nederland, maar wel lager dan in de grote steden in ons land.

Een bijzondere aandachtsgroep rond armoede is de jeugd. In 2015 leefde 1 op de 11 Venlose kinderen in armoede, wat ook weer een iets hoger aandeel is dan landelijk. En het aandeel kinderen dat in een huishouden met een lager inkomen leeft bedroeg in Venlo 17%, tegenover 14% in andere middelgrote steden en 13% landelijk. Het risico bestaat dat kinderen die in armoede opgroeien zelf later ook in een achterstandspositie terecht komen en arm blijven. Dat is een belangrijke reden om armoede onder kinderen als een serieus probleem te zien. Armoede is veelal het gevolg van laagbetaalde arbeid of afhankelijkheid van een uitkering. En dat is vaak weer het gevolg van een lager opleidingsniveau of zelfs het ontbreken van belangrijke basisvaardigheden, zoals het kunnen lezen en schrijven en tegenwoordig ook het kunnen omgaan met een computer of smartphone. Het kunnen meedoen in de samenleving hangt ook van dergelijke basisvaardigheden af. Het is daarom zorgelijk dat bijna één op de vijf inwoners van Venlo laaggeletterd is. Daarmee behoort de Venlose bevolking tot een van de meest laaggeletterden van Nederland. Ook de gemiddelde geletterdheid (naar internationale maatstaven) van Venlonaren ligt op een relatief laag niveau.

Positief is de snelle stijging van het opleidingsniveau van de Venlose beroepsbevolking. Het aantal laagopgeleiden neemt af (sinds 2008 met -26%) en dat gaat sneller dan landelijk. Tegelijkertijd neemt vooral het aantal middelbaar opgeleiden sterk toe (sinds 2008 met +15%).¹² Dat

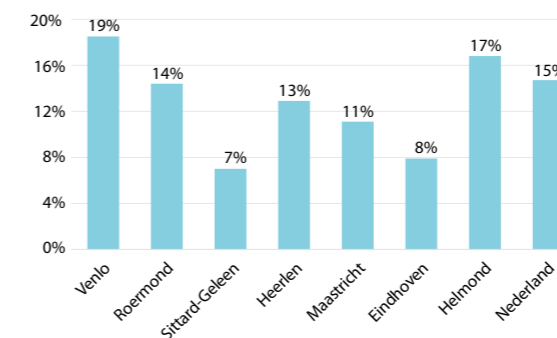
¹⁰ CBS (2017), *Ervaren drugsoverlast in de woonbuurt 2013-2016*.

¹¹ SCP, CBS (2016), *Armoede in kaart*.

¹² CBS (2016), *Statline*.

Fig. 6: Kunnen lezen en schrijven

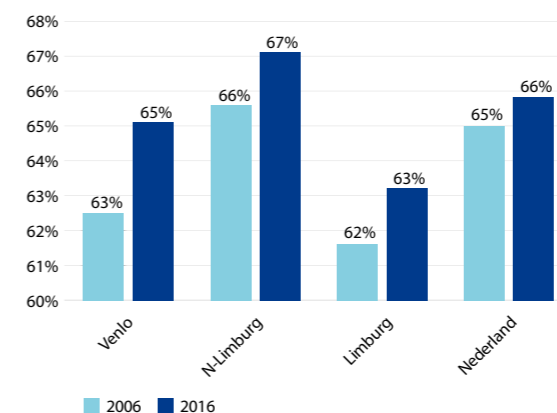
% volwassenen dat laaggeletterd is (2012)

Bron: ROA (2015), Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland.

Fig. 7: Arbeidsdeelname

Werkzame bevolking als % vd totale bevolking (2016)

Bron: CBS (2016), Statline.

gebeurt in een hoger tempo dan landelijk. Ook het aantal hoger opgeleiden stijgt snel (+17%) en volgt daarbij het landelijke groeitempo. Nog altijd is het aandeel lager opgeleiden in Venlo hoger dan landelijk en het aandeel hoger opgeleiden beduidend lager.

Overigens zegt opleidingsniveau niet alles over de kans op (goed) betaald werk. Van belang is ook in hoeverre er voldoende werk in de regio aanwezig is dat past bij de opleiding die mensen hebben genoten. En in deze regio is dat redelijk het geval, in de zin dat er veel werk is op lager en middelbaar beroepsniveau (zoals in de logistiek, foodsector, industrie). In elk geval is de arbeidsparticipatie de afgelopen jaren sterk gestegen, richting het Nederlandse niveau (zie figuur 7). Hierover is meer te vinden in de economische kansenagenda.

Tot slot

Het positieve beeld dat inwoners van Venlo gelukkig zijn en steeds gelukkiger worden, lijkt niet helemaal te matchen met het geschetste beeld over factoren die daarop van invloed zijn. Voor een deel komt dat omdat we op zoek zijn naar punten die aandacht nodig hebben, naar verbeterpunten voor het welbevinden van de inwoners van deze regio. Daarnaast is het goed om aan te geven dat de verschillen in mate van geluk en die op het terrein van armoede, eenzaamheid, (on)veiligheid en gezondheid tussen de bevolking van onze regio en die elders in Nederland gemiddeld genomen niet bijzonder groot zijn. Gemiddeld genomen, want er zijn juist wel verschillen tussen bevolkingsgroepen (arm en rijk, jong en oud) binnen onze regio.

Rabobank

3. Wie zijn wij, 'regio Venlo'?

Aan het begin is al opgemerkt dat de regio Venlo geen vastomlijnd gebied is. Een manier om de regio af te bakenen, is langs administratieve grenzen. Dat kan uiteenlopen van enkel de gemeente Venlo tot het gebied dat de Noord-Limburgse gemeenten beslaat en eventueel zelfs de Duitse buurgemeenten. Maar zo'n administratieve afbakening komt niet overeen met de regio zoals die door veel bewoners beleefd wordt. Sterker, die 'beleefde' regio varieert sterk van bewoner tot bewoner. Waarom stellen we dan de vraag wat de regio Venlo is? Eerder is opgemerkt dat voor het welbevinden van mensen het van belang is dat men zich in de eigen omgeving thuis voelt. De (onderlinge) verbondenheid, de verbondenheid met het gebied doen er dan ook toe. Daarom staan we in dit hoofdstuk stil bij de eigenheid, identiteit en samenhang van het gebied dat wij in deze kansagenda als 'regio Venlo' hebben afgebakend. Daarbij plaatsen we dit gebied ook in zijn grotere omgeving.

Identiteit, trots en imago

De emotionele verbondenheid met de naam 'Venlo' beperkt zich tot de bevolking van de stad Venlo-Blerick. 7 op de 10 inwoners van de stad ziet zichzelf als Venloenaar. In de kernen daaromheen is dat aandeel stukken lager. Daar voelen bewoners zich eerder Tegelenaar, Arcenaar, Beeselaar, enzovoorts. Dit sentiment speelt onder de oudere bevolking sterker dan onder de jongere en verwacht mag worden dat de verbondenheid met de eigen

kern gaandeweg zal afnemen. Maar het zegt wel iets over de moeizame stad-landverhoudingen die er lange tijd zijn geweest.

Tijdens de gesprekken in het onderzoek zijn termen als 'trots' en 'imago' regelmatig de revue gepasseerd. Zijn mensen uit Venlo wel trots genoeg op hun stad? En heeft de buitenwacht wel een goed beeld van Venlo, is het niet

te beperkt en te negatief? Het initiatief 'Het Verhaal van Venlo' had onder andere als doel om de identiteit, het karakter van Venlo vast te stellen. Dit initiatief is vanwege gemeentelijke bezuinigingen helaas stopgezet. Door een goed zelfbeeld en zich bewust te zijn van de eigen identiteit is een gemeenschap beter in staat om te vertellen wat of wie ze is.

Op die manier kan een stad of streek haar eigen verhaal duidelijker en met meer overtuiging naar buiten brengen. Dat is ook van belang in deze regio. Kijken we alleen naar de stad Venlo, dan blijkt uit de enquête dat een nipte meerderheid van 51% van de inwoners van Venlo zegt trots te zijn op de eigen stad. Onder inwoners van Blerick is dat een minderheid van 49%. Buiten de stad wordt die trots op Venlo nog een stuk minder gevoeld.

Tijdens de gesprekken in het onderzoek kwam het imago van Venlo regelmatig aan bod. Ondanks het feit dat het imago niet hard gemeten wordt, overheerst de indruk dat Venlo geen positief imago heeft. Wel overheerst bij betrokkenen de opvatting dat het imago aan het verbeteren is. Maar zonder trots op de eigen regio te zijn, is het een stuk lastiger om Venlo naar buiten toe te promoten.

Of de veel gehoorde karaktereigenschap het 'näöle' (zeuren) van Venlonaren, daarbij ook een handicap vormt, is lastig te zeggen. Datzelfde geldt voor andere vermeende karaktereigenschappen, zoals het zich afzetten van de omgeving en andere regio's en het bij voorkeur spreken in het eigen dialect.

Rabobank

4. Het leefklimaat in de regio Venlo

In hoofdstuk 2 is uitgebreid ingegaan op het geluk van de regionale bevolking en factoren die daarop van invloed zijn. Bestaat er zoiets als 'het afdwingen van geluk'? In de wereld van de topsport hoor je die uitdrukking regelmatig langskomen. Het is echter niet aan ons om daar een sluitend antwoord op te geven. Het gelukkig zijn zal voor een deel afhangen van de mate waarin mensen hun leven vanuit hun eigen mogelijkheden vorm kunnen geven. Voor een ander deel is het afhankelijk van de mogelijkheden die mensen geboden krijgen om een goed leven te kunnen leiden. Op dat laatste gaan we in dit hoofdstuk verder in. We gaan na hoe het leefklimaat van de regio ervoor staat en dan vooral welke voorzieningen de inwoners tot hun beschikking hebben om goed te kunnen leven.

Waardering van aspecten in het leefklimaat

Het is mogelijk om het voorzieningenniveau van de regio te beoordelen door het te vergelijken met dat in andere regio's; dat hebben we voor deze kansagenda ook gedaan. Minstens zo belangrijk is om te weten hoe de bevolking zelf oordeelt over de diverse aspecten van het leefklimaat. Hierin hebben we inzicht gekregen via de enquête die we hebben gehouden onder de regionale bevolking. Figuur 8 laat zien hoe de bevolking over

diverse aspecten in het regionale leefklimaat oordeelt. De aspecten met het hoogste percentage positieve beoordelingen staan links, die met het laagste rechts in de figuur.

De eigen woonsituatie wordt door een overduidelijke meerderheid van de bevolking (83%) positief gewaardeerd. Ook de autobereikbaarheid, de aanwezigheid van groen en natuur en het aanbod aan zorgvoorzieningen komen zeer gunstig uit de bus. Aspecten met een lager aandeel positieve waarderingen zijn specifieke voorzieningen voor de jeugd, voorzieningen voor ouderen en de beschikbaarheid van werk. Bij die aspecten speelt echter mee dat ze voor een groter deel van de bevolking minder relevant zijn. Voor ouderen zijn betaald werk en jongerenvoorzieningen minder relevant. Voor jongeren zijn ouderenvoorzieningen minder van belang. Vandaar dat die aspecten ook vaker een neutrale of geen waardering hebben gekregen. Omgekeerd kijkend, blijkt dat aspecten in het leefklimaat door maximaal 16% van bevolking negatief worden gewaardeerd. Hierna besteden we vooral aandacht aan de voorzieningen, die relatief vaker negatief zijn gewaardeerd. Daar vinden we de belangrijkste aandachtspunten voor de maatschappelijke agenda.

Houding naar buiten

Uit de gesprekken in dit onderzoek kwam het beeld naar voren dat de stad Venlo in de regio lange tijd de naam had zich naar binnen te keren. Of die beeldvorming (nog altijd) klopt, is lastig te zeggen. Wel is uit de enquête gebleken dat voor twee derde van de huidige Venlose inwoners hun leefwereld niet ophoudt bij de Duitse grens. Overigens is die grens voor jongeren opvallend genoeg een wat harder gegeven dan voor ouderen. Een mogelijke reden is dat jongeren steeds minder vaak voor het vak Duits op school kiezen en daardoor de taal minder goed beheersen.¹³ Een andere daarmee samenhangende reden kan zijn dat jongeren Duitsland minder interessant of toegankelijk vinden om te gaan werken. Verder blijkt uit de enquête dat de regionale bevolking de komst van zoveel Duits kooppubliek positief waardeert (70% vindt dit een goede zaak). Tegelijkertijd ziet de bevolking Venlo voor zichzelf niet als de vanzelfsprekende winkelstad. Slechts 29% van de inwoners van de stad Venlo en 23% van de inwoners van Blerick winkelt liever in Venlo dan in Roermond, Nijmegen of Eindhoven (in de kernen: 18%).

Waar het gaat om de open houding van de bevolking is het ook van belang vast te stellen dat de aanwezigheid van arbeidsmigranten niet door iedereen even positief wordt gewaardeerd. Vooral inwoners van Blerick oordelen erg verdeeld. De groep inwoners die zich door de komst van arbeidsmigranten minder thuis voelt (32%), is daar niet veel kleiner dan de groep die geen negatieve effecten ervaart (39%). In de regio voelt 24% zich door de komst van arbeidsmigranten minder thuis, tegenover 42% die van de arbeidsmigranten geen negatieve effecten ervaart.

Vanuit economisch perspectief mag Venlo zeker een open stad worden genoemd. Kijk alleen al naar de belangrijke rol van de logistieke sector en handel, de vestiging van arbeidsmigranten en haar functie als winkelstad. Het moge duidelijk zijn dat de centrumfunctie van Venlo voor de regio ervoor zorgt dat de stad over veel voorzieningen beschikt. In het bijzonder het aanbod aan hoger onderwijs (HAS, Fontys en Maastricht University) is de afgelopen jaren fors uitgebreid. Het aanbod aan zorgvoorzieningen, waaronder ziekenhuis VieCuri, is eveneens behoorlijk compleet voor een stad met de omvang van Venlo. In het volgende hoofdstuk valt te lezen hoe de bevolking deze voorzieningen waardeert.

¹³ Duitsland Instituut (2010), Belevingsonderzoek Duits. GoetheInstituut (2015), Ständiger Ausschuss für Deutsch als Fremdsprache, Datenerhebung 2015.

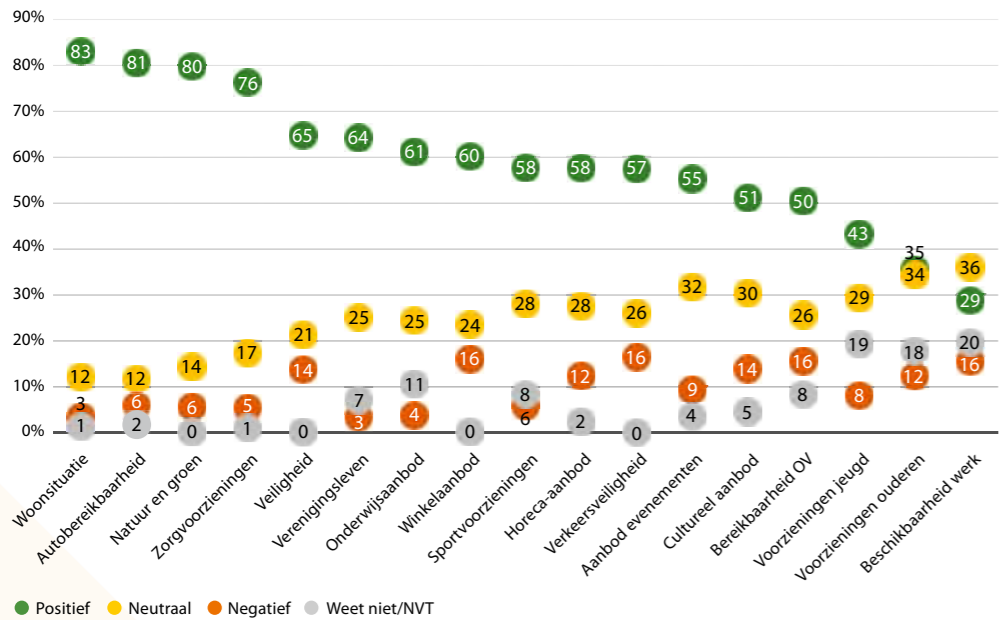

Rabobank

Fig. 8: Waardering van aspecten van het leefklimaat door inwoners van de regio Venlo

Bron: Bureon en Roots Beleidsadvies (2017).

Winkelaanbod

Hoe valt het hogere percentage negatieve beoordelingen van het winkelaanbod te verklaren? Vanwege haar rol als centrumstad heeft Venlo een hoge winkeldichtheid per inwoner; het aanbod aan winkels per inwoner is ongeveer anderhalf keer zo groot als gemiddeld in Nederland. De realisatie van de Maasboulevard heeft de afgelopen jaren nog voor een forse uitbreiding (in m²) van het winkelaanbod gezorgd. En uit de enquête blijkt dat de inwoners van de stad Venlo en Blerick over die Maasboulevard behoorlijk positief zijn; 60% vindt dat daarmee de aantrekkelijkheid van Venlo als winkelstad is verbeterd. Onder de bewoners van de kernen blijkt de waardering van het

totale winkelaanbod relatief laag uit te vallen. Niet alleen omdat het aanbod in Venlo centrum wat minder in de smaak valt, ook omdat zij het winkelaanbod in de eigen kern sterk hebben zien afkalven. Vooral in Tegelen en Blerick en eerder al in andere kleine kernen zijn inmiddels veel winkels verdwenen.

Verkeersveiligheid

De lagere waardering van dit aspect wordt ondersteund door cijfers over het aantal verkeersongevallen. Het aantal ongevallen ligt in Venlo, met ruim 10 per 1.000 inwoners per jaar, hoger dan in Nederland gemiddeld (7), en ook hoger dan in steden als Eindhoven (8,5), Nijmegen (8),

Maastricht (6,4) en de vier grote steden (9 of lager).¹⁴ In - de economie van - de regio Venlo spelen vervoer en vervoer een grote rol. Denk aan het belang van de logistieke sector en de export. Maar denk ook aan het verkeer dat Venlo als centrumstad aantrekt, onder meer van bezoekers uit de grotere regio en het Duitse achterland. Dit heeft naar alle waarschijnlijkheid een negatief effect op het oordeel over de verkeersveiligheid. Maar uit de enquête blijkt ook dat de veiligheid voor het langzaam verkeer (voetganger en fietser) in de eigen woonomgeving als een punt van zorg wordt gezien.

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Dit aspect wordt vooral minder positief gewaardeerd door de inwoners van de kleinere kernen. Inwoners van stad Venlo en Blerick zijn ronduit positief over het OV-aanbod. Wat voor hen wel speelt, is de minder gunstige verbinding naar het Duitse achterland. In het buitengebied gaat het hoofdzakelijk om de spreiding en frequentie van het busvervoer. De busfrequentie ligt binnen de gemeente Venlo wat lager dan landelijk en zeker wat lager dan die in andere grotere gemeenten.¹⁵

Overige minder positief gewaardeerde aspecten

De beschikbaarheid van werk speelt voor werkenden en werkzoekenden, wat overeenkomt met ongeveer twee derde van de regionale bevolking. Vooral jongeren en hoger opgeleiden waarderen de beschikbaarheid van werk vaker negatief. Veel jongeren verlaten Venlo om elders te gaan studeren. Verder is bekend dat veel in Venlo studerende jongeren (o.a. uit Duitsland) na hun studie elders op zoek gaan naar werk. Blijkbaar zijn in deze regio

onvoldoende (interessante) banen voor hoger opgeleiden beschikbaar of weten veel hoger opgeleiden die niet te vinden. Of in elk geval weten hoger opgeleiden de bij bedrijven in de regio aanwezige interessante banen niet te vinden. Natuurlijk speelt daarbij ook mee dat de arbeidsmarkt voor veel mensen bij de Duitse grens ophoudt. Venlo heeft als het ware maar een 'half' arbeidsmarktgebied.¹⁶ Daarnaast speelt nog het vraagstuk hoe mensen die (langdurig) in de bijstand zitten betaald werk (kunnen) krijgen, dat in Venlo en directe omgeving beschikbaar is. Nog altijd ontvangen circa 3.000 inwoners van Venlo een bijstandsuitkering.¹⁷ Na jaren draait de economie steeds beter en de arbeidsmarkt verkraapt snel. Nu is dus de uitgelezen kans om als werkgevers, sociale werkvoorziening en onderwijsinstellingen er samen voor te zorgen dat meer mensen aan de slag komen en dat ook kunnen blijven.

Andere aspecten die naar verhouding vaker negatief zijn gewaardeerd zijn veiligheid, het horeca-aanbod en de aanwezigheid van voorzieningen voor ouderen. Het thema veiligheid is in het vorige hoofdstuk al aan de orde gekomen. In het volgende hoofdstuk besteden we ook aandacht aan het horeca-aanbod. Bij de voorzieningen voor ouderen gaat het veelal om zaken die gerelateerd zijn aan wonen en zorg. Ouderen in de regio zijn gemiddeld genomen zeer tevreden over hun eigen woonsituatie (95% oordeelt positief!). Maar zoals in veel andere regio's in ons land, staat de realisatie van woon-zorgcombinaties en toegankelijke woningen voor ouderen nog in de kinderschoenen. En steeds meer ouderen zien naar dergelijke voorzieningen uit.¹⁸

¹⁴ SWOV (2016), Verkeersveiligheid in cijfers. (website)
¹⁵ KpVV (2016), CROW.
¹⁶ CPB (2016), De arbeidsmarkt aan de grens met en zonder grensbelemmeringen.
¹⁷ CBS (2017), Statline.
¹⁸ RIGO (2013), Woonwensenonderzoek Venlo.

5. Naar een maatschappelijke agenda

Het doel van dit onderzoek is om verbeterpunten in het leefklimaat van de regio Venlo vast te stellen. Het leefklimaat verbeteren is van belang om het welbevinden van de bevolking te verbeteren. Want elke stad of regio zou de ambitie moeten hebben om in te zetten op het geluk van de inwoners. Het geluksniveau in Venlo is de afgelopen tien tot vijftien jaar vooruitgegaan. Maar er zit vast meer in het vat. Het lastige is alleen dat niet alle knelpunten in het leefklimaat even makkelijk zijn aan te pakken en dat niet alles tegelijkertijd kan worden opgelost. We moeten daarom keuzes maken en uitkomen op een maatschappelijke agenda waarin de belangrijkste verbeterpunten centraal staan. Hierna wijzen we de belangrijkste verbeterpunten aan. Die zijn in eerste instantie bepaald op basis van wat de bevolking zelf als de meest urgente verbeterpunten ziet. Vervolgens is het de uitdaging die punten nader in te vullen: waar gaat het precies over, wie heeft ermee te maken, is het aan te pakken? Die vragen zijn zo veel als mogelijk beantwoord aan de hand van de gesprekken die met bewoners en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties zijn gevoerd.

gaat het om punten die betrekking hebben op de regio als geheel en om punten die in de directe woonomgeving (wijk of dorp) spelen. Figuur 9 laat zien welke punten de hoogste prioriteit krijgen; deze punten zijn door de bevolking het vaakst als verbeterpunt aangegeven. Verreweg het belangrijkste punt is veiligheid, op afstand gevolgd door verkeersveiligheid,

woningaanbod en winkelaanbod. Op afstand daar weer van volgen natuur en groen, werkgelegenheid en voorzieningen voor ouderen. Opvallend is dat de belangrijkste verbeterpunten zowel op regionaal als op lokaal niveau spelen. Verder valt op dat veel verbeterpunten tevens punten zijn die in het leefklimaat wel positief werden gewaardeerd.

Afgaande op bovenstaande volgorde, komen we tot een top vier aan verbeterpunten. Het is van belang om te bepalen hoe breed deze punten gedeeld worden en waarop de knelpunten precies betrekking hebben. Op die manier geven we de maatschappelijke kansenagenda een zo herkenbaar en relevant mogelijke invulling.

onveiligheid te vinden in een beperkt aantal wijken in Blerick en Venlo: Blerick-Noord, Vossener, Klingerberg, Tegelen (Op de Heide) en Venlo-Zuid.¹⁹ Dat zijn wijken waar sociale achterstanden, veroudering van de woningvoorraad en verloederding in sterkere mate spelen. De gemeente Venlo heeft tien jaar geleden al de sociale ambitie Venlo 'vertrouwt en verbindt' uitgesproken, waarbij volop zou worden ingezet op wijkgericht werken.²⁰ Door de economische crisis zijn de inzet en ambities van dit beleid echter tussentijds verlaagd.²¹ Toch is het van belang om hierop volop in te (blijven) zetten, omdat sociale problemen zo dicht bij de bron en doelgroep kunnen worden aangepakt.

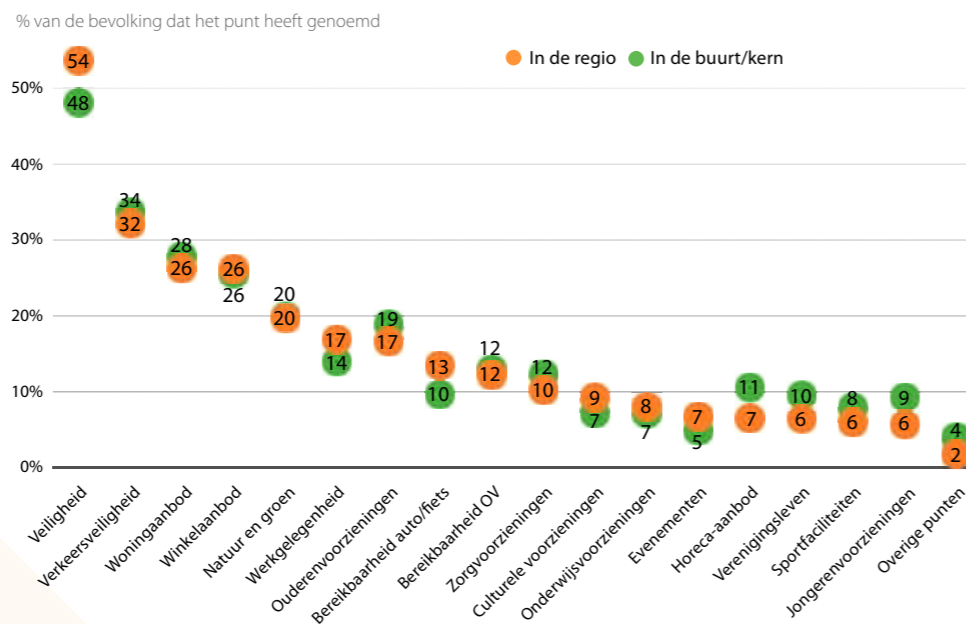
Veiligheid in de woonomgeving

Veiligheid is in de kleinere kernen een minder prominent verbeterpunt dan in stad Venlo en Blerick. In alle kernen, met uitzondering van Arcen en Lomm, staat het verbeterpunt wel in de top 3. Tevens is veiligheid een thema dat door alle leeftijdsgroepen (van jong tot oud) heen een hoge prioriteit heeft als verbeterpunt. En dat geldt ook voor verschillen naar sociale klasse (opleidingsniveau en arbeidsparticipatie). Kortom, veiligheid is een verbeterpunt dat breed gedragen wordt. Dat brede draagvlak geldt ook voor de verkeersveiligheid. Dit thema ligt ook dicht tegen het thema veiligheid aan en voor beide geldt dat het dicht bij de beleving staat en in de dagelijkse leefwereld van de mensen speelt. Niet voor niets hadden we eerder geconstateerd dat veiligheid een primaire levensbehoefte is. Beide verbeterpunten zijn nauw gerelateerd aan de leefbaarheid in de woonbuurt. Om die reden worden beide verbeterpunten hier in hun samenhang bekeken.

Oplossingen in het wijkgerichte beleid zijn langs twee lijnen te vinden, namelijk via:

1. Invloed op het *gedrag* van mensen;
2. Het verbeteren van de *fysieke omgeving* (bebouwing en openbare ruimte).

Fig. 9: Verbeterpunten in het leefklimaat in de regio en in de woonbuurt of -kern

Bron: Bureon en Roots Beleidsadvies (2017).

¹⁹ Ministerie van BZK (2014), Leefbaarometer 2014.

²⁰ Gemeente Venlo (2012), 'Ik ken jouw naam, jij de mijne. Samen zijn wij Venlo' Venlo 2022, Sociale Structuurvisie.

²¹ Rekenkamer gemeente Venlo (2013), Rekenkameronderzoek Wijkgericht Werken.

Het gevoel van onveiligheid, dat in Venlo wat sterker is dan in veel andere steden, komt voor een deel voort uit daadwerkelijk aanwezige criminaliteit. Daarnaast spelen overlast en een onverzorgd straatbeeld een grote rol in het gevoel van onveiligheid. Niet voor niets is de meeste

Rabobank

Gedrag

Het eerste gebeurt in 'negatieve' en reactieve zin via handhaving (politie en justitie). Uit onderzoek²² is bekend dat inwoners van Venlo de inzet van politie wat minder positief waarderen dan inwoners van veel andere steden. Hier is nog geen kwart van de mensen tevreden over het functioneren van de politie in de buurt, in andere grotere gemeenten is dat drie op de tien. De handhaving behoeft dan ook meer aandacht.

Het gedrag van mensen wordt verder beïnvloed door de heersende mentaliteit en het perspectief dat mensen op hun eigen leven hebben. Sociale controle en voorbeeldfuncties helpen die collectieve mentaliteit te verbeteren. Hierop inzetten is een proces van vallen en opstaan en vergt een lange adem. Gezien de concentratie in probleemwijken ligt het voor de hand in te zetten op initiatieven waarbij minder actieve bewoners (zoals eenzame mensen en minder gemotiveerde jongeren) worden uitgedaagd mee te gaan doen. Dit kan bijvoorbeeld gaan om activiteiten gericht op het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk. Het voordeel hiervan is dat deelnemers in de directe omgeving kunnen meedoen, ze er eerder zelf belang bij hebben en dat ze zich door die activiteiten meer thuis gaan voelen in de eigen buurt. Voorbeelden van activiteiten zijn klus- en schoonmaakacties, gezamenlijk beheer van

groen (zoals moestuinen), het organiseren van buurtverenigingen, het instellen van buurtpreventieteam of het opzetten van projecten in de deeleconomie (lenen van spullen, delen van kennis, enzovoorts). Klein, lokaal en praktisch zijn daarbij het credo. Dergelijke initiatieven vinden al plaats, maar het is van belang het aantal verder uit te breiden. Dat kan omdat er inmiddels meer ervaring mee is opgedaan en dat moet omdat de tijd dat de overheid alles voor mensen in de wijk kon regelen voorbij is.

Onderwijs en aandacht voor vaardigheden zijn belangrijk om mensen te kunnen laten participeren in de maatschappij en betaald werk te laten vinden. Bovendien hebben mensen bepaalde vaardigheden nodig om sociale activiteiten in de buurt te kunnen opstarten en volhouden. Daar snijdt het mes aan twee kanten. Het stimuleren en ondersteunen van mensen in buurtinitiatieven haalt die mensen uit hun isolement, activeert hen en biedt hen een leerschool voor de arbeidsmarkt. Een bijzondere doelgroep daarbij zijn jongeren, deels afkomstig uit gezinnen die kampen met een stapeling van problemen (schulden, ziekte, beperkte opleiding en vaardigheden). Om deze doelgroep te stimuleren, is het van belang voldoende perspectief/positieve alternatieven te tonen en inspirerende voorbeelden en ambassadeurs in te zetten.

²² CBS, Ministerie van Veiligheid & Justitie (2016), Nationale Veiligheidsmonitor.

Fysieke omgeving

Naast het gedrag heeft de kwaliteit van de woonomgeving invloed op de veiligheid en zeker op het gevoel van veiligheid. Het ontbreken van goede straatverlichting, afval op straat en achterstallig onderhoud zorgen ervoor dat mensen zich minder thuis of zelfs onprettig voelen in hun buurt. Het onderhoud van de publieke ruimte is primair een taak van de overheid, maar de algemene trend is dat de buurt hier een sterkere verantwoordelijkheid in moet nemen.²³ Dat sluit ook aan bij de wens om mensen actiever te laten worden in de eigen buurt. Naast de buitenruimte speelt de kwaliteit van de bebouwing een rol. Daarover meer onder het volgende verbeterpunt.

Woningaanbod

Net als veiligheid kunnen we het woningaanbod zien als een primaire levensbehoefte: het hebben van een eigen veilige en prettige plek voor jezelf en je familie. Het is dan ook niet vreemd dat dit als een belangrijk verbeterpunt door de bevolking wordt aangegeven. In dit thema komen bovendien behoeften van verschillende generaties goed naar voren. Zowel onder jongeren als ouderen in de regio staat dit verbeterpunt hoog op de lijst. En het is een thema dat evenzeer in Venlo stad leeft als in de kernen.

Omvang woningvoorraad

Volgens bevolkingsprognoses²⁴ zou vanaf 2030 het aantal huishoudens in Venlo afnemen, maar het is lang niet zeker of dit ook het geval zal zijn. De vestiging van nieuwe bedrijvigheid in de agrifoodsector en logistiek zorgt voor veel nieuwe werkgelegenheid. Een groot deel van die

²³ Zie ook de Gemeente Venlo (2012), Sociale Structuurvisie 2012-2022.

²⁴ Etil (2016), Progneff 2015.

²⁵ Companen (2016), Gemeente Venlo - Woonvisie 2016-2021.

²⁶ CBS (2017), Statline. Appartementen in Venlo verbruiken bijvoorbeeld 10% meer aardgas dan gemiddeld.

banen is geschikt voor mensen met een lagere tot middelbare opleiding. Dit trekt mensen richting Venlo, met name arbeidsmigranten. Het is dan ook de vraag of de beperkte uitbreiding van het aantal woningen, waarvan in het woningbouwbeleid wordt uitgegaan, voldoende zal zijn.²⁵ We moeten er voor oppassen dat de druk op de beschikbare betaalbare (huur)woningen (rond de grens van de huurtoeslag) niet nog hoger wordt dan nu al het geval is.

Vernieuwen en verduurzamen woningvoorraad

De woningvoorraad heeft ook aandacht nodig, omdat een groot deel ervan verouderd is. Een indicatie daarvoor is dat woningen in Venlo minder energiezuinig zijn dan gemiddeld in Nederland.²⁶ Als Venlo zich wil ontwikkelen als een 'cradle-to-cradle' stad, ligt hiervoor ook een grote uitdaging in de woningbouw. En dat is een flinke opgave, omdat de bouwsector en vastgoedsector (inclusief de woningcorporaties) tot dusver moeite hebben om duurzaam bouwen op grote schaal te realiseren. Ook ligt er een opgave in het energiezuiniger maken van bestaande woningen. Daar waar het moderniseren van bestaande woningen te duur is (in verhouding tot de woningwaarde), zal deels moeten worden gekozen voor vervangende nieuwbouw.

Het vernieuwen van het woningaanbod heeft ook te maken met de bouw van (extra) woningen voor bepaalde doelgroepen: studenten, jong talent, mensen met een hogere functie en ouderen. Voor deze doelgroepen is woningbouw in en rond het centrum van Venlo, Blerick en de andere (grotere) kernen het meest interessant. Deze

Rabobank

doelgroepen willen vaak dichtbij voorzieningen en op een (met het openbaar vervoer) goed bereikbare locatie wonen. Bovendien biedt dit kansen om de huidige kantoren en winkels in het centrum meer te mengen met bewoning en daarmee het centrum levendiger te maken.

Bouwen in de kernen

In Arcen en Beesel is het woningaanbod door de inwoners aangewezen als veruit het belangrijkste verbeterpunt. Ook in Velden en Lomm staat dit verbeterpunt op de eerste plaats. Het gemeentelijk beleid biedt ruimte om nieuwbouw in de kernen te realiseren, naar gelang de lokale behoefte. Nieuwbouw is daarmee bestemd voor mensen uit de kernen zelf en niet om nieuwe vestigers van buiten aan te trekken en zo de bevolking te laten groeien. Het is van groot belang dat mensen die binnen de huidige kern een ander huis willen (zoals jongeren die zelf een huishouden willen beginnen of ouderen die kleiner willen gaan wonen) daar ook in slagen. Daarnaast dient er enige ruimte te zijn voor vestiging van mensen van buiten. In elk geval om retourmigranten die dat willen de gelegenheid te bieden om terug te keren.

Winkelaanbod

Evenals veiligheid en het woningaanbod is ook het winkelaanbod een breed gedragen verbeterpunt. Onder jongeren staat het punt op nummer vier in de rangschikking en bij inwoners van middelbare leeftijd op nummer drie. Alleen bij ouderen staat het op nummer vijf, net achter het verbeterpunt ouderenvoorzieningen. Het winkelaanbod is door inwoners van de omliggende kernen nog hoger op de agenda geplaatst dan door inwoners van Blerick en stad Venlo.

Economisch draagvlak

De omvang en samenstelling van het winkelaanbod worden sterk bepaald door het bestedingsdraagvlak. De regio Venlo heeft meer dan 100.000 inwoners, maar de stad Venlo heeft een veel bescheidener omvang van zo'n 40.000 inwoners. Daardoor is het winkelaanbod van oudsher sterker gespreid over de kernen. En mede daardoor is het aanbod (aantal winkels per inwoner) ruim. Bovendien zorgt de ligging van Venlo aan de grens voor een wat kleiner verzorgingsgebied. Gelukkig weet de stad jaarlijks zo'n 1,25 miljoen Duitse bezoekers te trekken.²⁷ Voor veel inwoners van de stad zelf en de omliggende kernen is Venlo echter niet de vanzelfsprekende winkelbestemming. De ontwikkeling van het Kazerneterrein kan die aantrekkingskracht vergroten, maar dan moeten bezoekers de binnenstad wel weten te vinden en dient het Kazerneterrein zelf geen concurrerende winkelfunctie te krijgen. Al met al is het toekomstige 'draagvlak' voor het winkelaanbod in de regio onzeker te noemen.

Het is dan ook niet vreemd dat door de uitbreiding van het winkelaanbod de Venlose binnenstad (Maasboulevard), de vergrijzing van de bevolking in de kernen en veranderende winkel trends (inclusief de opkomst van het webwinkelen) het winkelaanbod in de kernen fors is gekrompen. Het ziet er niet naar uit dat in deze ontwikkelingen op termijn verandering zal komen. Leegstand in de kernen oplossen door nieuwe winkelondernemers aan te trekken zal dan ook alleen op bepaalde locaties (sporadisch) lukken. Hooguit zal het mogelijk zijn het winkelaanbod in de kernen de huidige omvang te laten behouden. Daarvoor is een aantrekkende

²⁷ BRO (2014), Adviesrapport t.b.v. detailhandelsbeleid Venlo.

lijke ruimtelijke inrichting van de winkelgebieden (ruimtelijke concentratie) van belang en draait het natuurlijk om goed ondernemerschap door winkeliers.

Leegstand en leefbaarheid

De leegstandsproblematiek heeft ook gevolgen voor de uitstraling van de winkelgebieden, de sfeer en de beleving. Er kan ook met meer creativiteit naar leegstaande winkelpanden worden gekeken door ze andere functies te geven: zorg, cultuur, horeca, wonen, enzovoorts. Zelfs sloop van verouderde, langer leegstaande panden kan soms een optie zijn. Initiatieven daartoe zijn hier en daar al te zien. In Tegelen hebben lokale ondernemers, gemeente Venlo en Antares bijvoorbeeld samen plannen ontwikkeld om het winkelgebied (m.n. Wilhelminaplein) aantrekkelijker te maken en leegstaande panden een andere functie te geven. Voor de bevolking is het vooral van belang dat de (historische) centra van kernen ontmoetingsplekken blijven en niet worden overheerst door leegstand.

Het laten slagen van initiatieven om het winkelgebieden aantrekkelijker te maken en winkels te concentreren, vergt een lange adem en vaak forse investeringen. Het succes hangt sterk af van voldoende juridische ruimte en (financiële) creativiteit om herbestemming van panden rond te krijgen. Ook is het van belang dat de vastgoedeigenaren willen meewerken en er voldoende markt vraag is naar andere functies. Hier zijn niet alleen de ondernemers en overheid aan zet. Juist ook kleine, lokale initiatieven waar veel energie en deskundigheid in wordt gestoken, kunnen een oplossing bieden.

6. Van agenda naar actie

Verbeterpunten in een aantrekkelijke regio

We begonnen dit onderzoek met de constatering dat de bevolking overwegend gelukkig is, de afgelopen jaren gelukkiger is geworden en tevreden is over de meeste aspecten in het leefklimaat in de regio. Inmiddels zijn we aangekomen bij een agenda waarin het aanpakken van verbeterpunten centraal staat. Daarmee lijkt het wel of de regio vooral problemen kent en het leefklimaat te wensen overlaat. Niets is minder waar. Regio Venlo heeft een woonklimaat dat terecht positief wordt gewaardeerd door de bewoners. Denk aan de goede prijs-kwaliteit-verhouding van woningen, het uitgebreide aanbod aan voorzieningen, het rijke verenigingsleven, de fraaie natuur en landschappen in de omgeving, de omvangrijke econo-

mie en de ligging aan de grens, die nadelen heeft maar zeker ook voordelen; de grootste bevolkingsconcentratie van West-Europa ligt immers op een steenworp afstand.

De aandacht voor verbeterpunten mag dan ook niet ten koste gaan van de aandacht voor al deze sterke punten. We zijn er echter wel van overtuigd dat het nog beter kan. Dat er mogelijkheden zijn om minpunten (beter) aan te pakken en op te lossen. De sterke punten van de regio bieden hiervoor juist een mooie basis.

Organiserend vermogen

Hoe gaan we met de verbeterpunten die hiervoor zijn besproken aan de slag? Natuurlijk komen ze niet uit de lucht vallen en besteden diverse partijen, zoals de

gemeente, woningcorporaties, zorginstellingen, onderwijsinstellingen en op diverse plekken in de wijken en dorpen ook bewonersgroepen er al de nodige aandacht aan. Het gaat er dan ook vooral om te bepalen wat er anders of beter kan en waar extra aandacht nodig is. Voor een deel gaat het daarbij om de inhoud van oplossingen en ideeën. Voor een minstens zo groot deel gaat het om goed organiseren en samenwerken.

Venlo is een grote gemeente, maar de stad is relatief klein. Tegelijkertijd wil ze wel veel aanpakken en bereiken. Dat lukt alleen als we zaken slim organiseren. Daarbij is er wel behoefte aan regie: een aanpak waarbij er overzicht is over initiatieven en betrokkenen hun activiteiten goed op elkaar afstemmen. Dat is nog wat anders dan het hebben van een partij die de leiding neemt. De gemeentelijke overheid wordt vaak automatisch gezien als degene die de kar trekt. In de praktijk blijkt dat hier steeds minder van mag worden uitgegaan. Kennisinstellingen, zorgaanbieders, verenigingen, ondernemers en bewoners zijn steeds vaker het eerst aan zet. Maar juist dan zijn afstemming en een goede organisatie van extra groot belang. Sommige zaken, zoals het organiseren van concrete activiteiten in de wijk, zijn vrij snel te realiseren. Andere punten, zoals het verbeteren van het imago van Venlo en het van Venlo een veilige stad maken, vergen langere voorbereiding en hebben pas op langere termijn wezenlijk effect.

Het juiste schaalniveau

Het op de juiste wijze organiseren heeft ook te maken met het schaalniveau waarop we aan de slag gaan. Het punt van (verkeers)veiligheid speelt zoals gezegd groten-

deels in de woonbuurt en dorp. Het verhogen van de participatie is deels aan te vliegen vanuit die buurten waar mensen met een achterstand relatief vaak wonen. Maar er ligt ook een bredere opgave in het bieden van onderwijs en het zorgen voor passend werk. Het verbeteren van het imago van Venlo en het trekken van meer bezoekers van buiten de regio is juist iets dat op het niveau van de regio Venlo moet worden aangepakt.

Verder is het van belang dat er evenredig veel aandacht uitgaat naar de stad Venlo als naar de omliggende kernen. Weliswaar kunnen we de stad Venlo beschouwen als de spil voor de leefbaarheid in de regio. Een sterke stad zorgt er echter niet voor dat mensen in de kernen daar automatisch van profiteren en de problemen in de kernen vanzelf overgaan. Soms is zelfs het tegendeel het geval.

Trends en ontwikkelingen

Uiteraard is het van belang om naar initiatieven en oplossingen te zoeken waarbij wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen. Denk aan technologische mogelijkheden (zoals digitale middelen) die ons worden geboden en positieve ervaringen (*best practices*) die elders zijn opgedaan. Bij veiligheid en leefbaarheid in de wijk is veel kennis en ervaring aanwezig in andere steden, maar ook bij wijkbewoners en organisaties die zelf al initiatieven hebben opgezet. Op het gebied van verkeersoverlast en -veiligheid is veel kennis in de regio aanwezig bij de logistieke sector (SMART Logistics Center) en bijvoorbeeld bij de Automotive Campus in Helmond. Voor het bevorderen van het gezondheidsgedrag hebben we hier de Brightlands Campus met veel kennis over ontwikkelingen

Rabobank

in gezonde voeding. Het is de kunst die kennis in te zetten in lokale initiatieven om gezond eten te stimuleren, die in samenwerking met zorginstellingen, onderwijsinstellingen en het verenigingsleven worden opgezet. Op het terrein van duurzaam bouwen valt te denken aan samenwerking van de woningcorporaties en bouwbedrijven in onze regio met de bouwcampus SPARK in 's-Hertogenbosch en de BouwCampus in Delft. Het is vooral van belang om ondernemers, organisaties en bewoners te stimuleren nieuwe oplossingen te bedenken en hen de vrijheid te geven om die oplossingen ook te realiseren. Kortom, ruimte voor experiment bieden om van idee op papier naar uitvoering te komen en ervaring op te doen.

Rol van de Rabobank

De Rabobank is een maatschappelijke bank met een coöperatieve grondslag en identiteit. Vanuit die hoedanigheid leveren wij een substantiële bijdrage aan het welzijn en de welvaart in Nederland en de oplossing van het voedselvraagstuk in de wereld. Om die doelen te bereiken, richten we ons op het versterken van de klant en zijn omgeving. De afgelopen jaren is er in de regio Venlo veel bereikt op maatschappelijk vlak. Al decennia zijn we sterk betrokken bij, en investeren we in tal van verenigingen en stichtingen. Met het Stimuleringsfonds dragen we bij aan diverse projecten die onze leef- en werkomgeving versterken.

Rabobank Venlo e.o. is een bank van en voor leden en klanten, die midden in de samenleving staat. En die haar netwerk inzet om partijen met elkaar in contact te brengen om een bijdrage te leveren aan de sociaaleconomische

dynamiek in haar regio. Denk daarbij aan thema's als leefbaarheid en veiligheid, een passend woningaanbod, zorg en voldoende werkgelegenheid; thema's waar de Rabobank als coöperatieve bank een bijdrage aan kan leveren; niet alleen als bankier, maar ook door de inzet van bijvoorbeeld kennis en netwerken. Zo zijn we op eigentijdse wijze dichtbij, betrokken en toonaangevend.

Rabobank Venlo e.o. voelt zich sterk verbonden met haar leden en klanten en daarmee ook met de toekomst van de regio Venlo. Als coöperatieve bank onderscheiden we ons door een gerichte bijdrage te leveren aan de uitdagingen waar de regio Venlo de komende jaren voor staat. De vuistregel is daarbij dat wanneer het goed met de regio Venlo en onze klanten, het ook goed gaat met ons.

Hoe verder?

Met het uitbrengen van deze maatschappelijke kansenagenda stelt Rabobank Venlo e.o. haar visie en kennis beschikbaar voor iedereen die hier iets mee kan en wil. Maar deze studie is vooral ook een startschot voor actie. Met deze agenda in de hand gaan we graag het gesprek aan om tot actie te komen, initiatieven te realiseren en (daarmee) het welbevinden in de regio te stimuleren. Als coöperatieve bank zullen we steeds kijken naar de passende rol die wij daarin kunnen spelen.

Wij zullen ons in elk geval inzetten om u te inspireren en ondersteunen bij activiteiten. Aan u vragen wij om ons uit te dagen met uw ideeën en initiatieven. Hopelijk kunnen wij dan samen verder bouwen aan een bloeiende samenleving in de regio Venlo!

COLOFON

November 2017

Onderzoek uitgevoerd door
Bureon en Roots Beleidsadvies
In opdracht van Rabobank Venlo e.o.

Rabobank